

523
БАТЧАЛАНЫ
БАШИР

СЮЙЮМЧЮ
ДЖУАДУЗ

Батчаланы Башир

*Сюйюмчю
Джулдуз*

Назму китаб

Къарачай Черкес республика китаб басма
Черкесск 1998

Китабны тыш суратын
Мижаланы У. салгъанды.

Кара: 5650

КАРАЧАЕВО-ЧЕРКЕССКАЯ
РЕСПУБЛИКАНСКАЯ УНИВЕРСАЛЬНАЯ
НАУЧНАЯ БИБЛИОТЕКА

Б $\frac{4702690200-8}{9 П1(03)-98}$ 8-98

ISBN 5-7289-0148-4

Къарачай-Черкес республика
китаб басма, 1998

Дуния

Дунияны терслейбиз,
Биз эсек да терс.
Андан кёб зат излейбиз,
Табханлы да эс.

Бирде излем бир тюкча,
Ма мени сартын.
Биз джашайбыз кёрлюкча
Дунияны артын.

Биз излеген бары да —
Джашау амалтын.
Джерни тюзю, тары да
Берликча алтын.

Сюйдюк дуния кючюн да,
Сюйдюк хар несин.
Кёргюзгени ючюн да
Ол бизге кесин.

Кече бла Кюн

Къанатлары адамны —
Кече бла кюн,
Элтедиле заманны
Ёмюрлюк джюгюн.

Адамда да кёзюуде
Сынады къанат.
Сан тутмагъан кёзюую
Ангады шагъат.

Кече бетли ахыратда
Ата болмаз танг.
Хар джаралы къанатда
Уюгъанчад къан...

Заман джулкъуб баргъанда
Къанатны тюгюн,
Къанатдыла адамда
Кече бла кюн.

Тёрт зат

Бизде барды топракъ, суу,
Хауа эмда от..
Нек хорлайды бу джарсыу
Алай эсе чот.

Суу кёблюкден кёлюбюз
Болады джарыкъ,
Юзюлмезча сёзюбюз,
Хауад баджарлыкъ.

От а, санны къруб да
Табдырад джылыу,
Топракъ эркин болуб да
Азды тарыгъыу.

Бизге къайдад кечинмек,
Суусуз, хауасыз.
Джюрекге уа от керек,
Джашау джокъ ансыз.

Төбеле

Ненча төбе кърюндю,
Мен джолну келе,
Джерни юсю тюз тюлдю,
Болуб төбеле...

Көб зат келиб келюме,
Табмайма себеб,
Хар бир кьрген төбеме
Ол кьабырды деб.

Джер келтире келгенди
Елгенин, сауун,
Джерге азаб бергенди
Адам фыргъауун.

Мен эслейме кьараб да
Тюзюне тауну,
Төбеледен джанлаб да
Баргъан джашауну.

Джазыуума кире келген
ариу къыз
Кетди кѣзден,
этди мени ушакъсыз.
Гокка ханс да кѣрюнмейди
чагъыб акъ,
Мени таба ийилмейди
джабышмакъ.
«Хариб»,— дейди,
къатым бла оза джел,
Мени кѣрюб,
тюнгюлгенди саулай эл.
Къысха тенгим узатмайды
манга къол.
Сабийле да къоймайдыла
манга джол.
Тутхан ишим табдырмады
аз да сый.
Хар кимден да кесим
къалдым мен джарсый.
Кѣк да мутхуз,
кѣрюнмейди бир джулдуз,
Бюгюн билдим
болгъанымы къарыусуз.
Джашау кеси барад,
менден ѳнгелеб,
Насыб кюнню алалмадым
мен тилеб.
Мындан узакъ джанлагъанды
кертилик,
Чагъыр ичиб,
мен кѣрмедим игилик.

Джууукъгъа

Джууугъунга улуу кёллю болма сен,
Керек кюнде ол табылыр излесенг.

Дуня малгъа бёлениб болсанг эрке,
Джууугъунгу аз да этме селеке.

Чабыр кийиб джюрюй эсе, месси бер,
Джунчуй эсе, хоншулукъну сен джибер.

Биреу кэзден аны сёкме, ёрге тут,
Къургъакъ дертни, гурушханы сен унут.

Джууукълукъну бир да этме сен учуз,
Аджал кёмсюн бир къалгъан кюн джууукъсуз.

Джулдуз ай бла тутханды да джууукълукъ,
Аны ючюн эте болур бек зауукъ.

Анда, мында джууугъунгу сен таны,
Таныгъанча къазаб бла алтынны.

Къабыр къазар, бир кюн дуниядан кетсенг,
Ким эсенг да, джууугъунгу атма сен.

Мюрзеу

Мюрзеу болду ёмюрлюкню дагъаны,
Туугъанлы да бек сыйлайма мен аны.

Менде джюрек ушайд алтын гюрбеге,
Насыб бюртюк сакъланырча ёмюрге.

Джокъду бир тенг кебек учхан заманнга,
Мюрзеу кючю чыгъарады хар тангнга.

Будай башы ушаб джулдуз джоппугъа,
Тубан басса, турад кёзден ол бугъа.

Джелли кюнде джыр айтханча чайкъала,
Джангур джауса, кёклю суу бла чайкъала.

Мен талпыйма ма ол бишген кёзюуге,
Къургъакъ къошун ашыкъгъанча кёзлеуге.

Мюрзеу сыйын тенг этеме аламгъа,
Разы бола, аны берген адамгъа.

Бюсюреуню ол табады хар къуру,
Мюрзеуд, дейме, сау дунияны огъуру.

Ёмюрлюк

Ёмюрлюкде эки зат —
Бушуу бла къууанч,
Тау аяздан тюлд азат,
Бачхамда къачхач.

Неди ма бу ёмюрлюк,
Олмуд бизден баш,
Ёмюрлюкге болду джюк
Къолан сыртлы таш.

Кёк имбашлы болду кёк,
Джер болду айгъакъ,
Ёмюрлюкню джолу кёб,
Кёзюде тайгъакъ.

Ёмюрлюкден кимд азат,
Джашаб не ёлюб,
Анда турад хар бир зат
Анга бёлюнюб.

Кимни?

Биреу джашайд ёмюрю
Ёлюрге кьоркьуб,
Кимни келед ёлюрю
Хауаны тогьуб.

Сагьыш этмей ёлюмге,
Ким кетед джашаб,
Джюрек барад хар кюнде
Эриб, джумушаб.

Сагьыш эте ахыратха,
Джашау кетед бош,
Шыбыла джетсе наратха,
Чегет тюлдю шош...

Биреу джашайд ёмюрю,
Ёлюрге кьоркьуб,
Кимни келед ёлюрю
Хауаны тогьуб.

Джашай бил

Джаш да, кьарт да кетед ёлюб,
Джетсе ууахты..
Адам джерде аны кёрюб,
Нек болад кьаты.

Сыйлагъаннга джашау кеси
Аламатды бек:
Булбул джырлай, кюн а исси,
Чагъа да терек.

«Джашау бирди» — деген, айтыу
Нек болад сансыз,
Адам эсе, мени атым,
Некме имансыз.

«Джашау» — деген бош зат тюлдю,
Джашагъанд — джашау,
Ол кьуру да тюрлениудю,
Салма анга дау.

Джулдузла джаныб

Ашхам деген — эмеген,
Кёл — джангыз кёзю,
Тёгюледи бек кенгден
Даууру, сёзю.

Кесин ура хар ташха,
Ол болду зыкгыл,
Ерлеб барад тау башха
Болмайын акгыл.

Аны ючюн тау башда
Тюрленмеди буз,
Ашхам бла ауушда
Демлешед джулдуз.

Эсим тюлдю къарыусуз
Кёкге алджаныб,
Ашхам болмаз аяусуз,
Джулдузла джаныб...

Джазыугъа

Тёрт джанымдан къысыб мени,
Бермесенг да джол,
Мен сынайма бюгюн сени,
Берирсе деб къол.

Акъ кюнюме къара тамгъа
Салгъанлыкъгъа сең,
Алтын излеи сары къумгъа
Баш атама мен.

Джазыу, сен а, зарса бютюн,
Нексе сен алай,
Сенден меннге тийсе Кюн,
Менден джарыр Ай.

Тёрт джанымдан къысыб мени,
Билмеген кибик,
Бауурунда эркин джерни
Саласа кемлик.

Чегетде

Мен барама акъыртын
Чегетни ичин,
Чапракъ эсе, чий алтын,
Эс а — илячин.

Нызы терек къуяды
Ийнели джангур,
Чегет — меннге дуняды,
Келтирген огъур.

Джюрек анга тартады,
Къач тѣшеб кюйюз,
Нарат назму айтады
Есгенине тюз.

Тин береди суу-чокъракъ
Эсингде къалыб,
Нек джанады бу чапракъ,
Былай къадалыб.

Тал терек

Сюеледи тал терек,
Суу бла джырланган...
Джашау деген ашхыд бек
Ариу атса танг.

Суу тал мени ийнакълай
Джаяды чачын..
Джашау тѣрюн алыб джай,
Берек къууанчын.

Тал терек да бир кюнде
Тюлдю кёрюннюк...
Бюгюн мени кёлюмде
Джашайд бюгюнлюк.

Тал чапраггы кёз алдай,
Бетими сылай,
Джашау къалад джашаулай
Меннге кёк таллай.

Акъыл

Адам улу дорбундан
Джулдузгъа джетди..
Саздан этиб ол тылдан,
Къошун да этди.

Адам акъыл толгъанды
Кечеден, кюнден,
Бюсюреулю болгъанды
Бу акъыл деген.

Бар джулдуз да чыкъмайын
Керекмид тергеу.
Кёкню эгейд кюн сайын,
Бу сагъыш-эгеу.

Кече — джылан болмазча,
Кюн а — джаныуар, —
Адам акъыл хар джазча
Акъ чагъа тууар.

Джашауда да

Дуниягъа мен кѣб сагъыш эте келдим.
Хар джулдузгъа эсим бла джете келдим.

Мени джаным бѣлюнгенди эки затха,
Эки юлюш кетед менден табигъатха:

Бирде джашау, бирде ёлюм ашай мени,
Къайгъы кѣбден хар бирини энчид эни..

Мени ахырат сагъышымы Аллах билед,
Ёлюм мени джашауда да ашай беред.

Кечегиде

Чокъракъ суула-къонгъураула,
Къаялада зынгырдай..
Назла болуб къарауулла
Джуунады кѣлде Ай.

Кѣл джагъагъа чыгъар кибик,
Ай джюзеди джылтырай.
Бир булут а, болуб кийик,
Тюз башы бла сылджырай...

Ай кетди да кѣлден чыгъыб,
Суу а, болду къараууз.
Кетиб къалды ол ашыгъыб,
Чакъыргъанча бир джулдуз.

Ма джангыдан къарыу ала
Кѣмюледи суугъа Ай.
Назла болуб къарауулла
Ёмюрлюкню къоруулай..

Тюшде

Елген тюшде кёрюнуб да не излейди,
Къол бериб да, чакъырыб да келчин дейди.

Саулагъамы кёзю къараб ол келеди,
Бирде мыдах, бирде жарыкъ кёрюнеди.

Ол келеди джер юсюне къайтыргъамы,
Айталмагъан сёзлерин да айтыргъамы...

Этда юч тизгин

Азраилге джукъу джокъду билеме,
Хар кимден да джата болур кечигиб.
Кеси салгъан азабын да ол чегиб.

Дунияда

Кёкню кёк шатыры бегигенди джерге,
Ашыгъады Аллах атларын джегерге.
Джулдузла ныгъышха джыйылыб кёрюнс,
Ай барады ётуб шатырны тёрюне..
Суйгенни джюреги бёлюнед мёлекге,
Гюл иеди гюлге кызылдым кёлекке,
Кёрюнеди джулдуз кечеги кёзлеуде,
Джюрекни джылыуу билинед кёсеуде,
Шатырны ичине адамла бёлюне.
Сырыйна макъамгъа чыбыкъла бёлене,
Джандетни кюсетмез джашауну огъуру,
Дунияны да келед адамын кёруру.

Тейри эшик

Тейри эшиги ачылыб кюннге,
Нюрюн төгеди ол кенгнге.

Джарыгъын бере джерге, аламгъа,
Ачылад иги адамгъа.

Бир джаны аны таза алтындан,
Көрген кетмезча къатындан.

Тута билгеннге теджейди сабын,
Адам табарча насыбын.

Къарачайны Къадау ташы

Къарачайны Къадау ташын
Таудан ургъан салкъын аяз сылайды,
Деу Къарчаны бөгек джашын
Кюн кесине нёгерликге сайлайды.

Бир жарлыны юзмей ашын,
Тау миллетим къыйыны бла джашайды.
Ол тюзде да тутхан башын
Уясына къайтхан къушха ушайды.

Кёре джерни сууукъ къышын
Малчы кьойюн, тууарын да къурайды.
Минги тауну къарлы башын
Ай сылаб да туурасындан къарайды.

Таулу къызны кёзюн, къашын,
Эниклеб да джулдуз аны сыйлайды.
Къарачайны Къадау ташын
Ехтем таулу огъурлукъгъа сынаиды.

Сиз, Джигитле!

Сиз, Джигитле, кымылдагъыз кёрледе...
Ауазымы джели сизге джетеди.
Ёмюрлюкге сизни кёюб тёрледе,
Рахат заман сизге кююн этеди.

Сиз, Джигитле, кёкню кёксюл кёзюне
Къарар кибик минг джигитлик этгенсиз,
Ауазымы учуб чыкъгъан сёзюне
Къарыу бериб, сыйлы джол бла кетгенсиз.

Сиз, Джигитле, эссизни да эсине
Уруш отдан сакъланыуну салгъансыз.
Джалан таш да кысды сизни кесине,
Сиз топракъдан энчи тансыкъ алгъансыз.

Сиз, Джигитле, джерни джылы джазына,
Кёзден кетмей, хар кёуру да къайтасыз,
Сизни ючюн заман къайтад ызына,
Сиз а анга алгъа бар деб айтасыз.

Аскерчи тенгиме

Орус тенгим, кел, Кавказгъа барайыкъ,
Тау башладан Къарачайгъа къарайыкъ.
Сен кёрюрге, бизде сейирд табигъат,
Къаяладан чынгай, джырлай суу агъад.

Орус кызны кёзлерича, кёк суула
Агъадыла, къаягъа ёшюн ура.
Отлайдыла кёк талалада буула,
Тау башлада — бузла джылтыраб тура.

Орус тенгим, кел, джашагъан элиме,
Сен кѣрюрсе чал къартланы ныгъышда.
Къараб сени джарыкъ къарнаш кѣзюнге,
Толтурула ала сени алгъышдан.

Орус тенгим, кел, Кавказгъа барайыкъ,
Тау теппеден ёзенлеге къарайыкъ.
Юйюнгдеча болурса сен юйюмде,
Мен джашагъан тау тубюнде элимде.

Шиндик

Шиндик болду адам ючюн этилген,
Былай мыйик, былай омакъ, былай кенг.
Патчахла да олтурдула юсюне,
Аны ючюн туююшдюле эки тенг.

Бир улан а, ол шиндикге олтуруб,
Суйгенине салам къагъыт джазады,
Джаш джюрегин харамлыкъдан толтуруб,
Башха джаш а къыйналады, азады.

Шиндик юсге бир джигитни олтуртуб,
Къара душман ахыр соруу алгъанды.
Биреу тоуб, шиндигине бек къоркъуб,
Сагъыш эте, тар шиндикге къалгъанды.

Шиндик бизге нечик керек болады,
Ол сыйлыды къууанч терде кѣрюнсе.
Менде джюрек минг къууанчдан толады,
Шиндигинге эсим рахат бѣлюнсе.

Адам ненча тюрлю шиндик эггенди,
Ма бирин да кючлеялмай, кетгенди...

Тил

Сууну тили белгилиди...

Болуб да ачыкъ.

Тилли адам билимлиди

Толуча къапчыкъ.

Тилсиз таш да бир тил къозгъаб,
Тенгерейди терк...

Джелсиз кюнде терек бузлаб...

Джукъ айтмайды, нек?

Мени тилим мийик гёзен,

Сёзюн ал да чач...

Тилсиз тюлдю бизде ёзен

Джырлайд таш, агъач.

Тилсиз джюрек ташлар кючюн,
Кюйгенча питил.

Адам эсин бошлар ючюн

Берилгенди тил.

Ким?

Мутхуз кюнню берди Джерни бир джазы,
Чал къартланы чакъырады джаназы.

Элим таба сагъыш басыб, тебретим...

Сагъышымда ёлген адам ким? — дедим.

Эл кыйырдан бир сабийге тюбедим.

Соруу бериб, джууаб сакълай тюрлендим.

Сабий айтды: Ким джылытыр санымы,

Къабырлагъа элтедиле анамы...

Тау джугзутур

Ким да чыкъмаз джугзутурну джерине,
Ол келеди тюз къаяны эрнине,
Бир мюйюзде ауурлугъун тутады,
Кесек солуб, кесин ёрге тартады,
Тик къаядан джелкесине тюшеди,
Тереклени бутакъларын тешеди,
Сюрююуне керти гуждар болады,
Мийик таугъа тамам эрке балады,
Не узакъдан джау келгенин кёреди,
Хомух тюлдю, ол тириди, ёреди,
Къаялагъа мюйюзлерин тирейди,
Учларын а, ол алада билейди.
Мюйюзюнде джыл саны да ёседи...
Ол ариуду, ол сыйдамды кёседи,
Бек мийикге джолун нечик бурады,
Ол къаядан ёхтем къараб турады.
Кюн таягъы сакъалында таяды,
Джугзутургъа дагъан болгъан къаяды.

Тиширыугъа

Сен, тиширыу, сенсиз джюрек ёксюздю,
Дуня сенсиз кёрюнеди нечик тар.
Эркишини къанатыса, ол тюздю.
Сени ючюн эрий болур сууукъ къар.

Сен, тиширыу, сенсиз булбул сёзсюздю,
Ауазында Айны, Кюнню нюрю бар.
Сюйген джюрек сени ючюн эссизди,
Магъаналы болмаз сенсиз бир хапар.

Оджакъ сенсиз толуучанды кѳурумдан,
От а, сенсиз джаныучанды бек мутхуз.
Сени нюрюнг кетсе, ийнан, туурамдан,
Джарыб, джашнаб кѳкге чыкъмаз бир
джулдуз.

Башлыгъыма кѳндурмайса букъуну,
Сен узатсанг, ачы тюлдю меннге туз.
Кѳолума уа узатханлай кѳолунгу
Джюрегимде эриученди эрлей буз.

Джашаууму сен салгъанса атламын,
Сен, тиширыу бу дунияны башчысы,
Тауда, тюзде сени джигер кѳарамынг
Болуб турад сау дунияны алчысы.

Сен, тиширыу, сени кѳрсем кюндюзде
Кѳошулгъанча болад Кюннге кюн таякъ.
Тюрсюнюнгю мен кѳргенлей, кечеде
Меннге ѳзен кѳрюнеди чыммакъ-акъ.

Сенсиз меннге бир кесек да джашау джокъ,
Сенсиз джарлы болур эди табигъат.
Сен джашагъан бу дуниягъа чыртда окъ
Атылмазча, этиледи кесамат.

Санга

Сыйгъа санар биргеннге
Оза батса Кюн,
Сени сюе билгеннге
Кѳк теджер нюрюн.

Джетелмейин сеннге суу
Төгюлдю ташха...
Эсли болса бу джазыу
Болуред башха.

Имбашынга тиерге
Излейди бусакъ.
Буз а суймез эрирге
Араны бузсакъ.

Сени ючюн бу нарат
Бегиди ранга,
Емюрю да табигъат
Термилед санга.

Юлешеме

Гокка хансны юлешеме
Экибизге мен.
Джулдузла бла тубешеме
Джарыр ючюн сен.

Юлешеме суу ауазны
Кесиме, сеннге,
Юлешеме бизге джазны
Кетмезча кеннге.

Юлешеме джарыкъ кюнню
Мен сыйлай кючюн,
Юлешеме тюшню, тюнню
Мен сени ючюн.

Джазыу бла демлешеме
Джашнар ючюн сен,
Хар нени да юлешеме
Экибизге мен.

Кече арасы

Сюймекликни уясыды —
Кече арасы.
Джюрегими дуниясыды —
Сезим дуниясы.

Кече ара аязынгы
Тийдиред меннге.
Буйрукъ бериб меннге ангы
Келгенме сеннге.

Тамам кече арасында
Къозгъалад талпыу..
Джулдуз уппа этген санда
Башхады татыу.

Кече сени ауазынгы
Бошламай кеннге,
Назиклигнн сынай аны
Буюрад меннге.

Сен кетгенде

Чыракъ алыб сакъламаз
Бизни ууахты..
Джашау бизге кёл салмаз,
Сынса къанаты.

Ууахтыгъа болду тенг
Ол сен кетген чакъ.
Менде джашау тюлдю кенг,
Азды меннге джакъ.

Чурум табыб ташатын
Сен кетдинг узакъ.
Болгъанлыкъгъа кюн — алтын,
Джокъду бир ушакъ.

Меннге джашау тюлдю аз,
Болурча арты,
Чыракъ алыб сакъламаз
Бизни ууахты.

Сенде кёзле

Сенде кёзле — болдула
Сейир кюбюрле...
Ала соруу сордула
Ышара, кюле.

Ол кёзледен чынг аллын
Башлагъанчад суу,
Джашаууму тамалын
Салгъанча джазыу.

Кирит салсанг алагъа,
Чыртда унамам,
Сен чакъырлыкъ джоллагъа
Саллыкъма атлам.

Сенде кёзле-кюбюрле —
Накъут налмазлы,
Мен алагъа эс беле,
Болдум намазлы.

Джюрегинг

Сени турдум мен излеб,
Сен керексе бек.
Сенде «Мени джаным» — деб,
Урамыд джюрек.

Адам кьалмаз ённгелеб
Сюйсе бегирек.
Сенде «Мени джаным» — деб,
Урамыд джюрек.

Турма сёзню сен элеб,
Керек тюлд элек.
Сенде «Мени джаным» — деб,
Урамыд джюрек.

Таш а, тийсе тёнгероб,
Джарсыйды терек.
Тебемиди «Джаным» — деб,
Сендеги джюрек.

Эсенлик

Кёб гоккагъа кёл береди
Сендеги сыфат,
Бюгюн сенден кёрюнеди
Нюрлю табигъат.

Таб, ташха да дуня неди,
Тюл эсек эсен.
Саудан дуня тюрленеди
Джарыкъ турсанг сеи.

Ариулукъ да неге керек,
Джокъ эсе тынчлыкъ.
«Балта саблыкъ бериб терек,
Этди джангылычлыкъ».

Бу джашау а былай пекди,
Хорлаб да кемлик.
Сюйгеннге да бек керекди
Дуния эсенлик.

Къол аязынг

Сен ариуда къол аяз —
Уясыд гюлню.
Мен тийсем да анга аз,
Кёлтюртед кёлню.

Кюн джарыгъы гюл болуб
Чакъгъанчад анда.
Мен турама онгсунуб
Къолум къолунгда...

Сенде аяз тутханча
Джарыкъ заманны,
Ба этеме, къарачы,
Сыйдамын аны.

Аязынг бла сылачы
Сен сюйгенинги.
Къол аязда гоккача
Сынайма сени.

Кюн келир

Илячин джетмез барды сенде —
Джулдуз ёхтемлик.
Мен сени бла тепсегенде
Табмады кемлик.

Тепсегенден ары ушакъ
Этмединг, тейри!
Белингден а, тюлд джумушакъ
Ийленген тери...

Тынгылайма төлей джасакъ
Джанымдан сенинге,
Шош кечеде сёлешалсакъ,
Кюн келир меннге.

Илячин джетмез барды сенде —
Джулдуз ёхтемлик.
Мен сени бла тюбегенде
Көрмедим кемлик.

Джууаблыма мен

Менден сорад кёзлеринги
Джарыкъ акъгъан суу.
Тангны меннге тиед дженги
Бергенча соруу.

Санларыңгы сорад менден
Субай ёсген наз.
Учуб келиб сорад кенгден
Сени танг аяз.

Джюрюшюнгю сорад тубан
Бёлюне да аз.
Сени менден сорад заман
Болуб да мараз.

Емюрю да сени хар не
Сорады менден.
Сен туурамда кёрюнгенде
Джууаблыма мен.

Илешу

Аягынга джабышады
Чайкъалады суу,
Шоркъа сени эркелете.
Джокъду бир джарсыу.

Аягыннга джабышады
Тюшгенлей, чапракъ.
Джюрегинге джарашады
Ауазлы чокъракъ...

Аягынгдан тобугъунга
Ерлейди толкъун.
Сени сыйдам акъ къолунга
Мен себеме къум.

Суу ауазы этдиреди
Сюйгеннге оюм.
Муратыма джетдиреди
Бу джылы къолунг.

Джукъусуз джел

Джел сызгырад орамда
Джукъусу къалыб.
Мен турама ма мында
Сени сагъыныб.

Кече джабыб джулдузун
Сынайды мени.
Салгъан эсе къобузун,
Суу согъар нени..

Джукъ да билмей къалама,
Ёлгеннге ушаб.
Мен кече бла болама,
Эриб, джумушаб.

Къан уййду къаламда
Джюрекден агъыб,
Джел озады орамда
Джукъусу къалыб.

Сени джюрегинг

Акъ къошундан ариуду
Сени сюегинг,
Дуния нюрден толуду.
Къызара, эрнинг.

Кёзлерингча кёз джокъду,
Къашларынгча къаш,
Сёзлерингча сёз джокъду,
Шоркъагъа ушаш.

Чачынгдан а, тыкъ тюлдю
Терекдеги чач.
Сенсиз уллу кёллюдю
Туурамда къачхач.

Тюбешдирлик джазыуду
Болуб да тенгинг.
Бар джюрекден ариуду
Сени джюрегинг.

Джюрегимсе сен

Сени ючюн джюрегим
Бергенди кючюн.
Мени джашау билегим
Сен болур ючюн.

Кюн тиймесе, джылыуну
Билмез эдик биз.
Джюрегимде къарыуну
Сезмезем сенсиз.

Сагъайтады джазыуну
Сюйген да кемсиз.
Заман рахат барыуну
Тыяр эд бизсиз.

Болмаз мени кемлигим
Сен мени суююб.
Сеннге тебген джюрегим
Бошалмаз куююб.

Сени ийнагъынг

Ай жарыкъда кёрюне
Юйюмде чырды..
Сеннге эсим бёлюне,
Джюрек чакъырды.

Сирелсенг а, аллымда
Ышара нюрлю,
Ёсер ючюн джанымда
Гокка бир тюрлю.

Аязыма салсанг а
Аязынгы сен.
Джюрегимде къалсанг а,
Бай болурем мен.

Тёк чачынгы сен бираз,
Юсюме мени.
Заман кючюн ташлатмаз
Ийнагъынг сени.

Къулач керирме

Айны бол да сен тенги,
Нюрюнгю бир ач..
Мен сылар эм бетинги
Этдире къууанч.

Чачынгы уа эслесе
Бояу тилер къач.
Джюрек бир зат тилесе
Шо, бир бол джубанч.

Имбашынгы акълыгъын
Сюед къарылгъач.
Сенден излейд баш джагъын,
Чагъарыкъ къачхач.

Ий чачынгы, этме сен
Сезимни къоранч,
Сюе эсем сени мен
Керирме къулач.

Сендеги сыфат

Сенде сыфат джер юсюне
Салынган сурат...
Нюр тилейди тюрсюнюнгден
Кеси табигъат.

Гокка хансча айырылдынг
Топракъдан ёрге...
Джер юсюне нюзюр салдынг,
Келиб ёмюрге.

Сени таза солугъанынг,
Джаныма себеб.
Дуня болду мени джаным,
Мен сени эслеб.

Джашайса да, хар кюнюмс
Бересе сыфат,
Сенде тюрсюн джер юсюне
Салынган сурат.

Сюйюб

Эшигинге кьадау салмай,
Иесе мени,
Мен турама кёз алалмай,
Сюйгенли сени.

Сени таныб, таб, кьая ран
Сакъламаз джелни..
Джюрек джерча кьылмаз кьаран
Мен суйюб сени.

Сеннге келе унутханма
Бююн, хар нени.
Кюнню кёзюн кьаратханма
Суйюб да сени.

Эшигинге кьадау салмай,
Иесе мени,
Мен турама кёз алалмай,
Сюйгенли сени.

Татлы кёрюндюнг

Бар джукъудан сен меннге
Кёрюндюнг татлы,
Джетер кибик кёлюнге
Этдинг кьанатлы.

Кёз алдайды алгъынча,
Сендеги чырай.
Болду саудан алтынча
Сеннге тийген Ай.

Ханс къаурсун болгъанча —
Болурма сенсиз.
Дуния болад джалгъанча,
Джюрек сезимсиз.

Сени ючюн хар кюннге
Болгъанма антлы,
Бар джукъудан сен меннге
Кёрюнюб татлы.

Ариуса сен

Ариуса да, джерде хар не
Илешед сеннге,
Сен къабхакъдан эниш эне,
Келесе кимге.

Чачынгы уа тартад артха,
Къуру къала джел.
Сагъыш салат джашха, къартха
Сен джашагъан эл.

Силкинеди джюрек алгъа
Бойсунмай меннге.
Сени кибик тюбеб джаннга
Джарсыйма неге.

Эки джюрек болса бирге,
Кёк ийнакъ теджер.
Сенсиз болса, тебренирге
Еч болуред джер.

Тыялмам

Сен биргеме эсенг мени,
Насыблыма мен.
Мен сюеме нечик сени
Таза кѣлюмден.

Бек суйюбмю Джерни, былай
Къызыб турад Кюн.
Гокка ханс а сеннге къарай,
Алгъанчад тюрсюн.

«Суйген» — деген сѣзден мийик
Джокъду алкъын сѣз.
Къарамазча меннге тик,
Сенде эки кѣз.

Суйсенг, Кѣк да кѣкдю тамам,
Терек чагъад акъ...
Сезимими мен тыялмам
Учханча садакъ.

Суйгенме да

Сенде санны эслеб, суугъа
Къарайды терек.
Сени кибик тиширыугъа
Разыды джюрек.

Излемейди джазыу къаугъа,
Джаратыб да бек,
Чачынга уа болад саугъа
Агъара джибек...

Разы эсе джюрек санга,
Барды магъана.
Сен джулдуз бла чыкъсанг
тангнга
Ол къалыр джана...

Тюшген эсе сезим аугъа,
Не этсин джюрек.
Сукъланама мен джазыугъа
Сюйгенли да бек.

Ашхамда

Ашхам къара аджирин
Такъды илкичге.
Салама деб атджерин
Къалгъан эд кечге.

Экибизге къарайды
Болуб джулдузкёз.
Бизни нечик сынаиды
Ол айтмайын сёз.

Ууакъ къайгъы ачады
Къатыла меннге.
Арабыздан къачады
Къысылсам сеннге.

Аны иши алайды,
Сюйсенг, хорлат, тёз.
Экибизни сынаиды
Ол айтмайын сёз.

Ёмюрлюкню

Ким кёргенди ёмюрюнде
Тейрини кызын.
Мен кёргенча болдум сенде
Аны ырызын.

Ёмюрлюкню чокърагъына
Шыбырдайма мен,
Сюеме деб айтханыма
Эс бёлюрча сен.

Ёмюрлюкден узалады
Ай эрий кече,
Джулдуз сеннге бурулады
Бир оюм биче.

Ёмюрлюкню тюрлениую
Къояды ызын.
Аны болду джыр кёзюую
Сени ауазынг.

Сеннге табынама

Бурун биреу табыннганды
Джангыз терекге.
Башха мыдах къарагъанды
Табына, кёкге.

Гокка хансха табына да
Бирси болгъанд къарт.
Джюрек ууакъ къабына да,
Тёкгенди шынкъарт.

Бой салгъанды табыныугъа
Джелде саз топракъ..
Табынмагъанд таулу джаугъа,
Тийсе да садакъ.

Мен а сениге ёмюрюм да
Турдум табыныб,
Сенсиз ётмей бир кюнюм да
Сени сагъыныб.

Сендеги кирпичкле

Кирпиклеринг — шындыкла,
Эм садакъ окъла,
Ёмюрден да ма ала —
Сейир джомакъла.

Сенде къалын кирпичкле
Джаннга джубанчла,
Къорар ючюн кемликле
Меннге къууанчла..

Кёремисе аладан
Сейирлик тюшле.
Алыр кибики джазладан
Джарыкъ юлюшле.

Сезимлерим — шатыкла,
Сен мени джокъла.
Кирпиклеринг — шындыкла
Эм садакъ окъла.

Кёбге кёрюнюр

Кёз тиерча булутдан
Сенде барды чач,
Аны сылар умутдан
Учад къарылгъач.

Кёз тиерча джулдуздан
Сенде кёзле бар,
Чыгъар кирик арбаздан
Хан эштиб хапар.

Кёз тиерча наратдан
Сенде барды сан,
Келир эдим мен артдан
Мени сакъласанг.

Кёз тиерча хар неден
Сенде кёбдю нюр,
Джерде, кёкде тёрледен
Кёбге кёрюнюр.

Биргеме

Сен биргеме бир олтур,
Джанымы сылай.
Къошунунгу бек толтур,
Кёлюмю сыйлай.

Сыйла мени чагъыр бла,
Къуй да аз аны.
Унутурча мен джыр бла
Озгъан заманны.

Джюрек сеннге джолугъур,
Кечмеклик салсанг.
Мени джарам сау болур,
Аны сыласанг.

Бу ёмюрлюк азабдан
Сен къору мени,
Джер башында хыйсабдан,
Сыйладым сени.

Барды

Барды чачынг: бугъунурча
Эм джарыкъ джулдуз.
Мёлек кеси баш урурча
Болуб къарыусуз.

Булут тамам джалынырча
Джукъара тебреб,
Джюрек андан джылынырча
Джайгъы кечед деб.

Минг къарылгъач аджашырча
Ичине кириб.
Зырма терек джанашырча
Къулачын кериб...

Сенден

Гокка сенден юренеди
Тёгерге нюрюн...
Кюн а сенсиз тюрленеди,
Джабыб кюбюрюн.

Къая сёзюн джангыртады..
Сёлешсенг анга.
Сени ючюн танг атады
Джылтыраб раннга.

Эслегенча джарсыууну,
Тилсизди топракъ..
Гокка сыйлайд джазыуунгу.
Чакъгъанды да акъ.

Сени атынг айтылады,
Сен турсанг да кенг.
Джулдуз сенден нюр алады,
Болургъа деб тенг.

Сенсиз

Бу кёк кеси болгъан кибик
Кёк тышлы китаб..
Анда джокъду аз да кемлик,
Джазылгъанды таб.

Джулдузланы санай ангы
Джетдирсе санга,
Мен теджерем чырайынгы
Атарыкъ тангнга...

Кёз гинджиден сыйлы болмаз,
Джер юсюнде джукъ,
Сенсиз ичи нюрден толмаз,
Кёк болмаз джууукъ.

Бу кёк кеси болгъан кибик,
Кёк тышлы китаб..
Болмаз ючюн аз да кемлик
Джазылгъанды таб.

Сюеди́ле

Билемисе сьогеними?
Билемисе джукъ?
Мен сакълайма джерде кимни?
Сен эсенг сууукъ.

Сенсиз сууукъ хорлар мени
Къысылыб джууукъ.
Барлыкъ джолум сакълайд сени
Этерча зауукъ.

Къар тюше да, аязынгы
Аязыма къыс.
Сууукъ бизге тюлдю джангы
Этерча ырыс.

Эштсем джылы ауазынгы,
Къатылмаз чилле..
Сюеди́ле хар ызынгы —
Айлы кечеле.

Ай джарыкъ

Сен киресе эшигингден
Ашыгъыш атлай,
Ай джарыкъ а, терезенгден
Киред джылтырай.

Таянаса табчанынга
Чачынгы ийиб,
Ай джарыкъ а джетед санга
Абасын кийиб.

Узалады санларынга,
Бетинге тиед,
Мизам, джорукъ джокъду анга
Ол сени суюд.

Сылджырайды тыкъ чачынгда,
Кёзюмю алдай...
Кечени уа къучагъында,
Сууукъсурайд Ай..

Дууа такъ

Мени эсим сениге учхан дууадакъ,
Сен а меннге суймекликден дууа такъ.

Тынгы джокъду джазыууму дерсинден,
Джукъ да айтма, чыкъгъан эсем эсингден.

«Джаным» десем, шоркъа суу да болур шош,
Гелеу ханс а, сакъламайды бизни бош..

Себгил

Къара себгил барды сенде туугъандан,
Тансыгъымы алалмайма мен андан.

Акъ этингде кёрюнеди ол гитче,
Анга бир сакъ узалама мен кече.

Къарагъанча джулдуз кышхы тубандан,
Ол къарайды ёшюнюнгу башындан.

Анга ёмюр муратымы мен биче,
Ба этеме, салалмайын чырт ёлче.

Кёлюм

Джашау мени чабакъ этиб джюздюрсе,
Тюшер эдим сен суу алгъан челекге,
Джашау мени алтын этиб сюздюрсе,
Тюшер эдим бармагъында джюзюкге.

Джашау мени чыбчыкъ этиб джырлатса,
Къонар эдим джангыз сени къолунга.
Джашау мени къач кюн этиб джаратса,
Чапрагъымы тёшер эдим джолунга.

Джашау мени джауум этиб къуялса,
Кир букъуну сюрюр эдим джолунгдан.
Джашау мени джаз кюн этиб къоялса,
Тиер эдим къуру сени къолунгдан.

Атынгы

Мен суу къумгъа джаздым сени атынгы,
Сен джокъда да сакълаучанма къатынгы.

Харифлени суу джутады чайпала,
Хар биринден энчи тансыкъ ол ала...

Суу тазады, барды анга ышаныу,
Оракъ айгъа этгенчады ол джаныу...

Хур атынгы элтсе эди тенгизге...
Андан уллу къууанч боллукъ тюлд бизге.

СОНЕТЛЕ

* * *

Сени нюрюнг — алтын окъа,
Ол заманны сейир чагъы
Бир затдан да турмаз къоркъа,
Аллах кесид аны джагъы.

Эки къашынг къанат къагъа,
Эки кезюнг инджи теге,
Чачынга уа джокъду багъа,
Сен ийсенг, джыйсанг да ёрге.

Кёкню сезим толкъунунда
Нюрюнг сени ётед терге.
Тургъан кибик алтын къумда
Ёч а тюлдю тюрленирге.

Ариулукъну туудугъунда
Ол боллукъду кёрюнюрге.

* * *

Ёлюм бирде келед кеси,
Бирде биреу келтиреди...
Джанлылада болуб эси
Кетерикни кетереди.

Анда уя — узун дорбун...
Бир чыракъ да джарытмазлыкъ,
Хар кимге да табад орун,
Хар кюнде да излейд азыкъ...

Джууукъ джерде неда кенгде
Джер иелид къара ёлюм,
Кёкню тамам мийигинде,
Джулдузну да къырад ёлюм.

Биз билмеген башха тилде
Сагъындырад кесин ёлюм.

* * *

Хар адамны барды кёкде,
Джулдузу да халкъ айтыудан,
Нюр онгмазча тегерекде,
Танг джулдузу къарайд таудан.

Адамлача джулдузла да
Сюйюм теге, джарыкъ бола,
Бизни кибик ма ала да
Кюе, джана, джазыкъ бола.

Мутхуз джаны кёк джулдузну
Джарсыуубуз болур бизни.
Джарыкъ бети шош джулдузну
Къарыуубуз болур бизни.

Эки джаны ол джулдузну
Джазыуубуз болур бизни.

* * *

Къышылыкъ бийи гелеу ханс,
Огъурлукъну керти ханы.
Джумушакълыкъ болмаз тас,
Адам къолу тутта аны.

Гелеу ханс, къол аязым
Сылай-сыйпай сыйдам болду.
Аны суйген ариу джазым
Ариулукъну андан сорду.

Кёкню тамам туурасында
Хансны сыйы — гелеу хансы,
Тюбешиуню таласында
Сезим беред гелеу хансы.

Кёк бла джерни арасында
Ариу дунияд гелеу хансы.

СЕГИЗ ТИЗГИНЛЕ

* * *

Кетгендиле менден джашлыкъ, сабийлик.
Мен барама болуб адам ортасы.
Алгъын кибик джашил тёксе суймеклик,
Чайкъалыр эд джюрегими тахтасы.

Аллымда уа сакълайдыла экеулен,
Биринден да болмаз кибик мен азат,
Бири — къартлыкъ, бири — ёлюм — эки тенг,
Меннге ахыр тёре боллукъ эки зат.

Кѣб бояуну иссиди табигъат.
Чорт къаядан кѣк суу эниш агъады.
Джашил уруб кѣрюнмейди чегет къарт.
Кюн алтынын хар терекге тагъады.

Бу дуня уа бизге болад башхаракъ,
Къуру эки бояу аны алгъанча:
Бирн — къара, ол бирн уа — чыммакъ-акъ,
Бири-бирни джууа агъыб баргъанча.

Джер юсюне алгъын келген адамны
Къоркъуу алгъанд тас болад деб юзюгю.
Джалан этин кюйдюргенди кюн аны,
Болмагъанды аны сархы, джюзюгю.

Мен къоркъмайма джерни адам алад деб,
Кюнню эсни бѣлдюред деб ариудан,
Мен къоркъама Джер адамсыз къалад деб,
Къайгъы кѣбден, къыйылыкъдан, ауруудан.

Эски къошун башын джерден къаратыб
Кѣрюнеди, къулакъ суугъа мен эне..
Мен айтама: «Къалдым сени джаратыб».
Ол айтады: «Сен атлайса, сениге не».

Тѣгерегин кючлегенди ханс аны,
Тогъай эрни джарылгъанды къургъакъсыб.
Алдым джерден алгъан кибики адамны..
Бизни кибики сынар ючюн ол насыб.

* * *

Кёк болгъанды джулдузлагъа таянчакъ,
Таула анга турадыла тирелиб.
Ай джулдуз бла ойнайды да бугъунчакъ,
Лам бирден башланады тюрлениб.

Мийик кёкден мен излейме кёбге джакъ,
Джулдузча кызыб, кюйюб, эзилиб..
Джашау ючюн болдум анга джалынчакъ,
Хар джерден да туурасына мен келнб.

* * *

Кюндюзде джер юсюне къарасам,
Бар гокка да этегимден тутханчад.
Кечегиде кёк тёрюне къарасам,
Бютеу джулдуз мени ёрге тартханчад.

Кечегнде джер юсюне къарасам,
Хар гокка да мууал болуб къалгъанчад.
Кюндюзгюде узакъ кёкге къарасам,
Джулдуз джокъда, кёк да джерге
джалгъанчад.

* * *

Бек эртдеде суу болуб да былайы,
Минги тауну башын кеме джыргъанды.
Ол заманны болмагъаиды къолайы,
Адамгъа уа дуня энтда джалгъанды.

Кеме уруб тауну эки бёлгенча
Сагъышымы бёлдю заман тюз алай,
Мен да болдум къум тюзледе ёлгенча,
Къара кебге эриб тюшген багъырлай.

* * *

Ненча тюрлю сагъыш барды адамда,
Ол тургъанда джулдузлагъа бѣлюнс.
Биз билмеген кѣбдю джулдуз аламда
«Сюйюмчю» деб аталса да бирине.

Ол суйюмчю джулдуз тенгди заманга,
Барды аны биз билмеген бир кючю.
Суйюмчюлюк берир эдик биз анга,
Ол ашхылыкъ теджей айтса суйюмчю.

* * *

Барды айтыу адам кетсе дуниядан,
Аны саны саз топуракъ болад деб.
Аны джаны айырылыб ма андан
Кѣкге чыгъыб учхун болуб къалад деб.

Излей эдим, дуниядан а мен кетсем,
Джашай къалгъан менден оюм алырча...
Мени джаным бир затын да этмей кем
Мени суйген тауларымда къалырча.

НАЗМУ ТИЛДЕ ХАПАРЛА

* * *

Бир белгили адам тауда ёлюб,
Эл, джамагъат джыйылгъанды кѣрюб.

Ол ёлюкню джабыб тургъанд джамчы,
Ол къыйыллыкъ болгъанд элге ачы.

Бир начас а джетиб башын ачыб,
«Сауду» — деб да башлагъанды къачыб.

Халкъ илгениб ол начасха тенгиш,
Тебрегенди къачыб ёрге, эниш.

* * *

Эртде биреу бир аджирни урлаб,
Бир сыртлыкъда тургъанд дуркъу къураб.

Ол кёргенди джарыгъы бла тангны,
Тёгерегин алгъанларын аны.

Къуйругъуна атны къолун буруб,
Сонгра аны ол тебрегенд уруб.

Ат а, элтиб атыб кетгенд джолда:
Урланган зат сакъланмайды къолда.

* * *

Юч къасабчы бир бугъаны урлаб,
Кесгендиле аны джолдан джанлаб.

Ючюнчюге аз джетсе да юлюш,
Ол алайда ачмагъанды тюйюш.

Мал иеси болгъан элге джетиб,
Тебрегенди ол къычырыкъ этиб:

— Джыйылыгъыз — дегенд — андан-мындан,
Къызыл бугъа кесилгенд деб мында.

* * *

Бурун биреу аскери бла келиб,
Бир сатлыкъдан тургъанд хапар билиб.

Экеуленни келтиртиб да таргъа,
Уругъа деб джыкъдыргъанды къаргъа.

Ол бирине болгъанды да сексан,
Джаш адамгъа ол айтханды «къач сен».

Бир затда да джашлыкъ тюлдю джазыкъ,
Онгуз къарт а болгъанд окъгъа азыкъ...

* * *

Къышхы кюнде отун керек болуб,
Бир афенди тургъанд улоу соруб.

Баджасына билдиргенди чотун,
Ол а анга бир кюн тартханд отун.

Ол баджасын юйге элтиб, сыйлаб,
Шышаладан алгъанд бирин сайлаб.

Ол кеси да кесек тартыб кѳргенд,
Бу да мюрзѳуд, харам тюлдю дегенд.

* * *

Эртде бир джаш алыб ѳтгюр тюрсюн,
Бир мырдыны ол баргъанды юсюн.

Ол мырды уа аны эниш тартыб,
Тебрегенди ол алайда батыб.

Мырды аны тебресе да джутуб,
Ол чыкыгъанды бир бутакъдан тутуб.

Хата джокъду, Аллах къарыу берсе,
Бу адам да кирир джерин билсе.

* * *

Бурун биреу бир тау элге барыб,
Элни алдаб, тургъанд изин алыб.

Мен шийыхма дей да, джууаб бере,
Ариу къызгъа тургъанд эсин бёле.

Табылыб да элде бир тюз адам,
Ол шийыхны ашхы туюгенд тамам.

Шийых анга сен «гяурса» дегенд.
Танг атхынчы элден къача бергенд.

ЭКИТИЗГИН НАЗМУЛА

* * *

Джан алыучу джаннга тынчлыкъ салмаз,
Кёклю джулдуз анга уя болмаз.

* * *

Зорлукъ деген келтирмейди огъур,
Былай барса, Джерн^икючлер обур.

* * *

Биз эсек да джерге къучакъ джайгъан,
Кёкдю аны тегерегин джыйгъан...

* * *

Кебинликге ушайд джукъа булут,
Джулдуз кюйсе кюйгенчады умут...

* * *

Азраилни сауладады хаман иши,
Аны ючюн сие болмаз аны киши.

* * *

Джулдуз кюйюб кетгенликге къалтырай,
Башха джулдуз къалад кёкде джылтырай.

* * *

Кетерикди кёзюу джетсе хар инсан,
Джашау узунд, аны ариу джашасанг.

* * *

Болса эди гокка хансны ауазы,
Осал сёзню чыгъар эди бек азы.

* * *

Адам бола келгенди токъ эм джалангач,
Мен а къоркъгъан — Джер кеси къалады деб ач.

* * *

Санны кесген къылычды джити биленген,
Ёлюб кетген бир тынчы... Къыйынды ёлген...

* * *

Бушуулу замандан булгъанады кёлюм,
Джерде хар адамда бугъунады ёлюм...

Заман менсиз чыдар, мен а чыдамам ансыз,
Тыйыншылды ёлюмге ол этсе сансыз.

* * *

Адам джерге джаратылды топракъдан,
Энди анга тюкюреди омакъдан.

* * *

Къаб кёкеннге ёрлеб, андан къарады,
Джайылгъаны аны анга джарады.

* * *

Кебек ёрге учса да сыйлыды бюртюк,
Джел суургъан кёбекге ушайд ётюрюк.

★ ★ ★

Бир гыбы да барады батыб кёзлеуге —
Тюбеди ол кеси бушуулу кёзюуге.

★ ★ ★

Тели Мусхот ёседи джашыргъанча от,
Ёчдю дженгил сынаргъа джараулу мусхот.

★ ★ ★

Керекмиди ахырат, джандет ол инсаннга,
Бар джашауун джандет халда ашыргъаннга.

★ ★ ★

Хар неге да джут болуб, этебиз умут,
Биз биле да ёлюмню болгъанын да джут.

★ ★ ★

Джылан кынгыр сюркелиб кьоратады джол,
Адам эсенг, мен билиб, тюзлюк джакъчы бол.

★ ★ ★

Мен адамма, болуб тургъан джерге дагъан,
Узун заман, къайсыбызбыз кьораб баргъан?

★ ★ ★

Къара чибин кьоннган кибик джарагъа,
Аман адам ёч болады мараргъа.

* * *

Бу сынган кьобузгъа керекмид тиек,
Бузулгъан адамдан сен излеме билек.

* * *

Джерде джашау адамсыз да боллукъ эди,
Езге дуня джаныуардан толлукъ эди.

* * *

Сюе эсем, мени этме сен сансыз,
Аллах кесин суймез эди адамсыз.

* * *

Джашаууму этген кюнде сен учуз,
Ашхы Аллах кьояр сени джулдузсуз.

* * *

Бу сатыучу базарда сатады нени?
Ол бюгюнлю сатады тюлкю терини...

* * *

Сатылады базарда джюзюм бла алма,
Мен кёрмейме былайда сатылыб чалма...

* * *

Гокка хансха джан атабыз бек кемсиз,
Аны кьалай ёсгенине эс белмей биз.

* * *

Төрт джанындан бир халда джылтырайд алтын,
Насыблыды алтын бла джаздыргъан атын.

* * *

Алтын деген — сары темир, сейир нюрлю,
Эрисе да, эририкди башха тюрлю.

* * *

Бош сагъышха сен бёлюнме хар чакъда.
Сагъыш ючюн тютюн къалмаз оджакъда.

* * *

Ачхам барды деб да, артыкъ сёлешме,
Кюбсеме деб Аллах бла кюрешме...

* * *

Дуня сейирд, сагъыш этиб сынасанг,
Багъалычад топракъ боллукъ анга сан.

* * *

Болмаз ючюн кёблеге къара джалынчакъ,
Сыннганлыкъгъа бир чархы, джолдад
ангырчакъ...

* * *

Тамаданы аллында этдинг джёбелеу,
Аны ючюн алмадынг андан бюсюреу.

★ ★ ★

Хуртда тамыр джайылады бек кенгнге,
Толу ашау берир ючюн кёкеннге.

* * *

Хыйлалыкъды керти да тюлкюню мюлкю,
Онглу заты аз эсе, не этсин тюлкю?

* * *

Кюн джарыгъы тюшгенди кёрню ичине,
Ары топракъ атхынчы, турур кечине...

* * *

Акъяллыдан акъял табхан джолда къалмаз,
Кеси-кесня ариу тутхан, джау къурамаз.

* * *

Джюзюм терек чырмалгъанды къазыкъгъа,
Тюбю чириб, бошаб тургъан базыкъгъа.

* * *

Сюе эдим, джаз джюрекге джол салса,
Бир джюз джылны адам ёлмей чыдаса.

* * *

Ба этгенча эшиледи ууакъ джангур,
Джангызлыкъдан болуучанды джюрек ауур.

* * *

Джетсе агъар кёзюю — агъады терек,
Мени кыйын кюнюмде бол меннге билек.

* * *

Джюрегимде ёмюрюнг джашайса да сен,
Джюрегине башханы сукъланмайма мен.

* * *

Къазаныны толтурмайын от этме,
Мал кесерик бычагъынгы тот этме.

* * *

Тюрленеди дуня, джокъду да дамлыкъ,
Тюк агъызгъан къанкъазгъа ушайд адамлыкъ.

* * *

Мени джокълайд ариулукъ, джолгъа тебресем,
Имбашымда мёлегим болгъанса да сен.

* * *

Ариулукъну адамгъа ашыкъ теджерге,
Джерден чыкъгъан ариулукъ тюшеди джерге.

* * *

Кече-кюн да бек сюеме мен сени,
Сынатсанг да меннге кюнню, кечени...

* * *

Бу ётюрюк дуняда биз болдукъ джууаш,
Таш дорданны ичинде тургъан кибик таш.

* * *

Мен ёмюрню узагъын излейме сеннге,
Сенден артыкъ джашагъан керекмид меннге?

* * *

Чегетде тюлкюден кёб болду хыйлалыкъ,
Адамны мюлкюден айырмаз халаллыкъ.

* * *

Джарыкъ кёбден кёзлеринги ичинде.
Джюрек болад гебелекке кечеде...

* * *

Ариу чалман кёрюнеди кёзге таб,
Таб джазылса, ма алайды хар китаб

* * *

Чархха кегей керекча, керекме джерге,
Хаман алгъа бармасам, джашайма неге?

* * *

Къобра тагъыб джюрюме, керск тюлдю шок.
Бир уруш да этмегенд адамланы токъ.

* * *

Танымагъан юйюнгде сен къалыучу болма,
Анда ичги сёзюнгю сагъыныучу болма.

* * *

Ёлюм къолда къаты къозгъа ушайды адам,
Ол а аны сындырад къобмазча тамам.

* * *

Адам нечик джазыкъды, неди мадары,
Джашау бери тартады, ёлюм а ары...

* * *

Къайры кетед кюн джылыу, келгенлей ашхам,
Джерде эсе, ол джылыу, болмаз гурушхам,

* * *

Сабий билмей тууады джашау тарлыгъын,
Ёлген билмей къалады къайры барлыгъын.

* * *

Биреу джюзюм сатады бир багъа бичиб,
Башха аны кёрмейди, чагъырдан ичиб.

* * *

Эки джерде сатылалла хауунла —
Бир багъаны тутмайдыла ала.

* * *

Джыландача, башны ёрге тутдурмасын джол,
Башын ёрге тутады урур ючюн ол.

* * *

Бююнлюкде неден къркъуб этдинг тарыгыуу,
Саудан ёлген сен эсенг, бармыды къркъуу?

* * *

Суймекликден тыялмазбыз кесибизни:
Суу кюсеген тамыргъа ушатады ол бизни.

* * *

Чалкъы ызда кеси джангыз кългъан чёб,
Кълтырагъан болур эди джелде кёб.

* * *

Мен эслейме: ма биреу асыры тоуб,
Хан ишлеген къланы кюрешедю оуб.

* * *

Мен — къараучу, сен а — меннге суратлы кёрмюч,
Хар кёргеним сайын сени мен, алырма кюч.

* * *

Танг джарыгъын тёге эсе, аны огъура,
Ма келгени ючюн да кечеден сонгра...

* * *

Мен суймейме айырылса игиден иги,
Бош чурумдан талах этиб аны джюреги.

* * *

Былай къуджур болмаз эди джашау халы,
Аны хар бир джигинден болсакъ хапарлы.

* * *

Терезели джашаугъа турма таш быргъаб:
Терезесиз кѣр бизни турады сакълаб.

* * *

Джанууар кѣллю дуняда бек сакъды тартар,
Санча адам садагъын тюзлюкге атар.

* * *

Ёлюм бизге келликди, болса да джаяу,
Биз а атлы джашаугъа салабыз къыяу.

* * *

Аны ючюн болду сыйдам эм ариу.
Акъ суюкден джаратылыб тишируу.

* * *

Эзилген кибик къолумда тартыш,
Эссизни джолу болады къатыш.

* * *

Джашил кийими кёбдю заманны,
Адамладан ариу ким кийер аны.

* * *

Малны джууаргъа керекди андыз,
Кир ишин адам джууалмайд жангыз.

* * *

Кече болуб турады мёлешей бетли,
Мен сюеем, хар адам да болса келбетли.

* * *

Керексиз суудан ханс да кюеди,
Орунсуз сыйны-сыйсыз сюеди.

* * *

Уулу болсанг, джашауну тюшед чюйреси,
Уу ийиб да, бал чибин ёледи кеси...

* * *

Кесин джакълай билгеннге аз джетеди кьол,
Къаплан кесин джакълайды, къапланды да ол.

* * *

Ёсген затха ёмюрде табылмаз тёзюм,
Кёб кёгетли болуб да джайылад джюзюм.

* * *

Джылыу таба, джылыу бере билгенге
Ышанама, ышанганча мен кюннге.

* * *

Кёлге кириб джууунаны мамурач,
Андан чыкъса, ары атад таш, агъач.

* * *

Уллу Аллах мени ол кюн джазыкъсын,
Бу суймеклик ёлген кюнде менме сын.

* * *

Джюрек кылым — ток чыбыкъ, сезимим —
чыракъ,
Менден сеннге ётеди кюйдюрмезча сакъ.

* * *

Ёлюм ёлюмд, къабыр эркин болса да,
Джашау джашауд, тар бугъойда турса да.

* * *

Биз эсек да гырхы, таджал,
Экибетли тюлдю аджал.

* * *

Адам джерге асырайды адамын,
Андан башха табалмайын ол табын.

* * *

Тангнга сагъыш этсек да, биз анда-санда,
Саулай дуня джукъусундан сагъайяд анда.

* * *

Дуня бизге турса да кёб зат кёргюзе,
Джерди — топракъ эшиги, кёк а — терезе.

* * *

Джоббу болуб ёсерге ёчдю дыгъылен,
Кюч табама бирикген юйдегиден мен.

* * *

Бу суймеклик бирде ушайд джарагъа,
Сахан тюлдю салыр кибик арагъа.

* * *

Терекни да нечик кыйынд джашауу,
Тамырындан келгенликге ашауу.

* * *

Эс аулайды кёкню джети къатын,
Хаух алгъанча аны Боракъ атын...

* * *

Заман къолу джарылса да кысты,
Ол адамын баууруна къысды...

★ ★ ★

Бизге кёкден эки артмакъ джетед,
Бирин ачсакъ, бири къалыб кетед...

★ ★ ★

Бу дунягъа кёбле келиб джокъдан...
Сакъладыла аны окъдан, тобдан,

★ ★ ★

Джюрек суюб, салмаса да сениге дау,
Сени ючюн ол болгъанды къонгурау.

★ ★ ★

Джан салгъандан джан алгъан былай тынч эсе,
Нек сарнайды тал терек, ауа тебресе.

★ ★ ★

Джаханимден, джандетден тюлбюз хапарлы,
Джандет олду — тюз барса джолу заманны.

★ ★ ★

Чабакъ ёрге къачады, аз болгъанлай суу.
Энишгеден сюргенча ызындан джарсыу.

★ ★ ★

Заман деген атны юсю джауурду,
Елюм эсе атлы, анга ауурду.

* * *

Джити къама къамаучанды бек дженгил,
Чёрчек эсенг, бююнлюкде аны бил.

* * *

Ач болсанг да, биреу таба эслеб узат къол!
Артдан бешиш этмез ючюн, тойдурдум деб ол.

* * *

Хар къуру да турмайды кёгериб тахта,
Махтай эсенг, къуру да джашауну махта.

* * *

Барды айтыу миллетде: тёзген тёш ашайды,
Тёзе-тёзе бир джарлы азабда джашайды.

* * *

Къайгылыны ёмюрде да джукъу алмаз,
Къош джанында ёсген кирик къошхасалмаз.

* * *

Гоккалагъа болургъа излеб хан,
Бош аяздан агъыб къалды баббахан.

* * *

Гюлню башын сылаб да, джел табды себеб,
Гыбы ауну ол гюлден атаргъа излеб.

* * *

Суймекликни билсенг, толу кѳоруулай,
Ол а сени иймез джолда кѳурулай.

* * *

Иги адам дуняны сыйын толу кѳрлюкдю,
Кеси ючюн джашагъан, кеси ючюн ёллюкдю.

* * *

Кѳрюнмейин быргъыда, тынгылайды окъ...
Тынгылагъан адамдан кѳоркъа эсенг, кѳоркъ.

* * *

Оразада джокъламайса къабырланы,
Бир кюн бир а, джокъларыкъса сен аланы...

* * *

Джан алычу мѳлекке тынч а тюлдю джол,
Джаным болса сеники, не этер эд ол?

* * *

Къыйын тюлдю къошунну ургъан къошуннга,
Къыйын тюлдю туююшген аман хоншугъа.

* * *

Сени эслеб, къыя джашил къашын...
Сууукъ ташдан гокка алды башын...

* * *

Суу эркин бармаса, кьургъакъсыйд арыкъ,
Биз туугъанбыз джашауну джашаргъа джарыкъ.

* * *

Хар итликни башыды осал оноучу,
Заман табмаз итликле эгерге кьойчу.

* * *

Ачхалы да кетер, ачхасыз да кетер,
Хурджуну кьуругъа аз этелле хатер.

* * *

Суу ашагъан сары кьумгъа ушайды терслик,
Адамгъа уа баш кюпселик — джюрек кертилик.

* * *

Дунияны джарыгъындан джюрек токьду,
Бу дуниядан эригирча — башха джокьду.

* * *

Къыз сыргъасын унутханча алыргъа,
Чапракъ излейд акъ къайында къалыргъа.

* * *

Бизге кесин танытады ёмюрлюк,
Биз этмезча анга уллу кёллюлюк.

* * *

Джарыкъ заман болур ючюн тамам узун,
Чыракъ джаныб, хорлайд кеси мутхузлугъун.

* * *

Емюрлюкден толу хапар билирге керек —
Емюрлюк а, хар затына болад бегирек.

* * *

Кёзлеримде кюн джарыйды мени бек,
Акъ гоккагъа къарам ийсем кёбюрек.

* * *

Кёрюнеди кюз къамжакъ джукълана, джана,
Тургъан кирик кече бла кюннге чулгъана.

* * *

Бизге къайсы багъалыды джерден, кёкден,
Кюн тийеди... Хауа келед тегерекден..

* * *

Сен эсенг да бюгюнлюкде тамам хан,
Къара къозу болгъанд сени айнытхан.

* * *

Разы тюлме апасха базарда болуб,
Сюйгенимча чыкъмайма багъаны соруб.

* * *

Кёб гокканы ба этдим, кёб джулдузну санадым,
Джашаууму чакъларын мен ала бла сынадым.

* * *

Хар неден да тюшеди джерге кёлекке,
Кюн жарыкыгъа кёре, ол чыдайды кёбге...

* * *

Тылдан джукъа болса, аны джыялмазса,
Къынгыр джолгъа тюшсенг, сен тюз
баралмазса.

* * *

Къарамасанг, къайдан кёргюн ичин къошунну,
Сынамасанг, къайдан билгин сен от хоншунгу.

* * *

Мен биреуге ышанганем кесим салгъан
гокканы,
Чырмауукыгъа алдырыб къойгъан эди ол аны.

* * *

Чырмалса да юсюбюзге бу джер къара
кийизлей,
Тамыр болуб сени ол кюн барыр эдим
мен излей.

* * *

Джулдуз узакъ кёрюнсе да, ол джулдузду,
Болумсуз а къатынгда да болумсузду.

* * *

Къобхан суугъа таш кетеди тѣнгереб,
Ханс чыдайды, тамырым а бекди деб.

* * *

Биз да юлюш алгъанбыз топракъ джугъу
замандан,
Ишленгенча дуня сан-санаусуз замандан.

* * *

Бу сазны юсюнде ёселирми штанкъыл,
Бу эсинг ёсгенден бир зат джокъду такъыл.

* * *

Джюрегинде бир Аллахы болгъанны,
Тѣгерегин мѣлек джыйын алады аны.

* * *

Мени башым тирелгенчад дюгерге,
Иги адам алса, мени нѣгерге.

* * *

Еллюк тюлме деген да, бир кюн кетерикди,
Аркъанынгы къолгъа ал, джашау деген тикди.

* * *

Джаннга себеб болур ючюн кяхура,
Ариулукъгъа кирпич къакъмай сен къара.

* * *

Алгъа болса да заманны джолу,
Артха къалгъанны тартмайды къолу.

* * *

Джашау тамам ююшлюд джашай билгеннге,
Ёлюм деген бек кючлюд саудан ёлгеннге.

* * *

Энтда кетди бир кечем, ол кетди къораб,
Ол джулдузлу эсе да, билмедим джукълаб.

* * *

Хатерсиз адамны бек сейирди халы,
Бир хатер излесенг, къалтырайд сакъалы.

* * *

Биз ёлюмню юсюнден сёлешмейик кёб,
Саргъалгъанын билмейин, саргъалады чёб.

* * *

Джашау деген кёрюнмез джашагъаннга тик,
Бир биринге сакъланса анда кертилик.

* * *

Къыз кёзлери буйрукъ берген ханлача,
Менде джюрек — уруш ойгъан къалача.

* * *

Джазыу мени излесе да бюгерге,
Тал терекча силкинеме мен ёрге.

* * *

Сен кьуусанг да букьуну кьатым бла оза,
Танг алада суу кибик кьалама таза.

* * *

Джокьду кьоркьуу неда уллу кёллююк —
Мени джерим болуб меннге ёмюрлюк.

* * *

Джелге неди башхасы, учмаса да сакъ,
Анга джара салмайды кьара чыгъанакъ.

* * *

Мырды джерде ёсерге бек ёчдю одал,
Сен чириксиз джашауну дженгине кьадал.

* * *

Голункьылды, бетли кече кесимме,
Сюйюлмесем не сюймесем мен кимме?

* * *

Джер юсюнде сен джашаб кьууандыр кьабню,
Азды бизге ёмюр да тинтерге кёкню.

* * *

Топракъ бетли болгъанчады лыхын,
Джерди сени не тюрлю да рысхынг.

* * *

Бизни ёрге бошламайды бу джер—мукъладис,
Бош джерлерин топракъ болуб толтурлукъча
биз...

* * *

Иги джашау, аман джашау деб сюзевиз биз,
Бек алакат джашауда да болур бир кемиз.

* * *

Джашау кеси, мен билиб башды хар неден,
Ол болуб да аягъы бла джерге бегиген...

* * *

Ашарын да ашаб, суугъа чабмайды ёлюм..
Тюз джашаугъа мени хаман джутланад кёлюм.

* * *

Меннге неге керекди джулдузлу джубанч,
Джер юсюнде аз эсе керекли кьууанч.

* * *

От юйюмю къабакълары джабылгъан кибик,
Мен джерими кёрмесем, сынайма кемлик.

* * *

Джугулургъа къоркъубму суу барад чабыб,
Адам чабса, кьойса да, тургъанчад чарпыб.

* * *

Керек тюлдю аллай джашау-кёлча бузлагъан,
Кёрегеди баргъан сууча кёл ала баргъан.

* * *

Кёзюу-кёзюу келедиле кече бла кюн,
Солуй-солуй элтген кибики бири-бирини джюгюн.

* * *

Сейир болдум сууда баргъан эски чарыкыгъа:
Ол барады кьайыкы болуб терек чапракыгъа.

* * *

Джулдузла-джюзюмле, кёк кеси уа — сахан,
Джубана да, тамам мен болгъанчама хан.

* * *

Джашау кеси хар байлыкыны аллыды,
Хар не тюрлю азаб анга къаллыды.

* * *

Кёз гинджини кючюнден дуня кёрюнед,
Дуняны джарыгын джашагъан кёред.

* * *

Дунияны джарытады дуния иесн,
Къарангыдан толмазча адамны эси.

* * *

Гокка хансны чапрагъында чабады къаны,
Баш магъанад меннге бюгюн кючю заманны.

* * *

Суу, агъачны чиритгенин эслесем да мен,
Мени къыйнайды чириген зат кеси-кесинден.

* * *

Джангызлыкъ кеси джангыз сынай эсе джол,
«Темиркъазакъ» джудузгъа ушаса эд ол.

* * *

Адам кеси кесинден тюлдю къутуллукъ,
Дуния кенгди десек да, къысханчад тулукъ.

* * *

Ненча байны кѣмгенди къара ууахты,
Хафизни уа бюгюн да айтылад аты.

* * *

Атджер неди, джокъ эсе юсюнде кѣбчек,
Мен къыйналгъан — заман джиб болса
түйюмчек.

* * *

Кесим сынаб туруб да джюрек такъырлыкъ,
Танг алада Чолпаннга къошалмам джарыкъ

* * *

Топракъ къадау тугады ахырат мекияны,
Не джашау да ачаргъа излеmez аны...

* * *

Ичи толу къюбюрге ушайды дамлыкъ,
Адамны уа адам эте келгенд адамлыкъ

* * *

Бююнлюкде быллай джашау керекмид меннге,
Ышанмакълыкъ бермей эсе, тамблагъы кюннге.

* * *

Джер бергеини джокъду меннге бедизи,
Мен эсем да, топракъ санлы эркиши...

* * *

Джарыкълыкъ бла соза билген джашауну,
Хорларчады не тюрлю да джарсыуну.

* * *

Мууал болгъан гоккагъа къабланды гокка,
Бетин джерге сугъарча агъады шоркъа...

* * *

Джашау нечик татлды, тоймазча адам,
Ёлюм деген этеди джюрекни джаргам.

* * *

Джылан къабын атыб да джылтырайды бек,
Усуз адам уулудан табмаз кечинмек.

* * *

Аллах ахыр сорууну берген кюн манга,
Мен джашауну сюем, дернкме Анга.

* * *

Джулдузланы кютгенча Сюрюучю джулдуз...
Иги адам адамны этдирмез учуз.

* * *

Тюрсюнюнго кёргюзе мияла сауут,
Бу мияла джашаугъа мен болганма джут.

* * *

Эсге тарлыкъ этеди чыранлы аууш,
Эс къуру да узакъда излейди къонуш.

* * *

Бу джашауда ачылады кёб къаугъа,
Джашар ючюн биз келгенбиз джашаугъа.

* * *

Иги тюлдю адамны кьаргъаса кьадар,
Сен кесинги кьаргъатма, бар эсе мадар.

* * *

Кими кьушну махтайды, кими чиллени,
Джыры болгъан кьанатлы джылытад мени.

* * *

Сау чегетни бетичады бир терекни чириги,
Иги болсанг, сау дунягъа болгъанчаса сен иги.

* * *

Сакъласа да кёк меннге таза кёклюгюн,
Кьолтугъумдан алгъандыла Кече бла Кюн.

* * *

Джюрек турса ачыла, джюрек терилир,
Ача билген эшикни, джаба да билир.

* * *

Кюзгюсюне эсими тюшеди нюрюнг,
Сюйген адам кёргенча болад кёрюрюн.

* * *

Биреу асыл ишиме сый берсе да аз,
Миялалы дуняда ол болур налмаз.

* * *

Тенгим, сениге айтама кѣлюмден джарсый,
Къушну сѣгюб, джыланнга сен табдырма сый.

* * *

Биз эсек да санча эмда акъылман,
Бизге тахса сакълайды хурджунлу заман.

* * *

Сабыр эте билир эди, кѣбню аджалын,
Сени ючюн бере билсе, Азраил джанын.

* * *

Джулдуз неден ёлсе да, ёледи кѣкде.
Эрлай байям болуб да ол тегерекде.

* * *

Онглу болмаз ол джазыучу,
Айтылгъанны къайтарыучу.

* * *

Сен да меннге, мен да сениге болгъанбыз
сууукъ,
...Джер сууукъ а, бизге аз-аз кысылад джууукъ.

* * *

Топракъ болсам сюсем, джулдуздан эсе,
Джердеи джылыу ура да, менден джукъ ёссе.

* * *

Башын ёрге тута да, бойсуна джелге,
Чапракъ сылайд чапракъны, тюшгюнчю джерге.

* * *

Барды дейле джыланни къара кёзбауу,
Бу адам а адамны некди да джауу?

* * *

Джюрегимден кычырады мени кыуш,
«Тюзлюк ючюн этерикме, — деб, уруш!»...

* * *

Болмаса да ёлгенни аякъ белгиси,
Аны ючюн суу ташны къорайды неси?

* * *

Мен дунияны теренин тинтирге излейме,
Кёрден чыкъгъан чёбге да: «Сен кимденсе?»—
дейме.

* * *

Зарлыкъ мени урса да, джыгъылмазма мен,
Кёрюнеди ол меннге хар неден тёбен.

* * *

Азраилге джокъду махтау не бедиш,
Адамны уа джерге тыгъад мурдар иш.

* * *

Мен кишиге табынмадым джашаб келгенли,
Табыныргъа юреннгенме сени кѳргенли.

* * *

Анасызгъа джашау кеси болады ѳге...
Хар не тюрлю азаблыкъ да анга ѳчюге.

* * *

Сен джыланны этген кюнде джаралы,
Ёмюрюнге болуб къалыр ол къанлы.

* * *

Къартлыкъ келсе, эсима ёлюрюм келед,
Ёлюм эсге келсе уа, джашарым келед.

* * *

Чакъгъан зат бла болады къанатлы шохай,
Къуу бутакъгъа къонаргъа суймейди торгъай.

* * *

Адам билсе, не ёлюмден ёллюгюн,
Чарс кечеча кѳрюнюред анга кюн.

* * *

Кѳк тубюнде кѳрюнме да айгъыр,
Адам эсенг, адамлагъа къайгъыр.

* * *

Қызы саны — хурма терек.
Ол терекге сакълыкъ керек.

* * *

Мен ёллюкме деди биреу манга,
Ёллюк эсе, неди мадар анга.

* * *

Мен тюзлюкню изледим, алтынны сюзгенча,
Бююледи терек да ол джердед дегенча.

* * *

Бу суймеклик къамжакъ тюлдю, джукъланган,
джаннган,
Джангы айды ол, толлугъун хаман сакълагъан.

* * *

Гокка хансны тамыры къарангыда къаллыкъды,
Халкъымы уа халкъ джыры ёмюрлюкге
барлыкъды.

* * *

Кёк тутса да абасын имбашларыма,
Джер а мени къуру да тюшед ангыма.

* * *

Къыйналгъан адам тюшгенчад кёрге,
Къагъылгъан терек силкинед ёрге.

* * *

Аллах берген джанымы буюрдум сениге,
Сенсиз, джаным былай сыйлы болмазед меннге.

* * *

Ечдю джара табаргъа тиширыу джюрек,
Ахсыныргъа ёчдю да бизден кёбюрек...

* * *

Осал болсанг, сени суймез иги,
Игини уа, хаман суюд иги...

* * *

Чечме тюлдю суймеклик, джайылыб тийген,
Садакъ окъду тебмеген тийген джеринден.

* * *

«Топракъ гюрбе», бизни да сакълайды мында,
Ашхы эди биз бюртюкча сакълансакъ анда...

* * *

Елген къаблаб юсюне джашил тёбени,
Елмезлигин кёргюзед ёмюрлюк джерни...

* * *

Адамды да, адам къалад арыб,
Ол заманны биргесине барыб...

* * *

Сен Ёлгенге сана мени гокка ханс,
Сюймеклигим болгъан эсе, сениге тас...

* * *

Баргъан заман — тамам сейир шоркъа...
Таш а, джансызд... биз турурча къоркъа...

КЁКГЕ ЭКИТИЗГИНЛЕ

* * *

Биз кёрюб да джерни тузун, балын,
Узакъ кёкню аз билебиз халын.

* * *

Кёклю адам — биз кёрмеген бир джан,
Ол джашайды кёкде къайсы джылдан?

* * *

Адам кёкде этемиди джеген,
Боракъ атха саламыды джюген?

* * *

Кёклю адам къалмаз кёкден сууб,
Джулдузланы ичлеринде тууб.

КЮННГЕ ЭКИТИЗГИНЛЕ

* * *

Дуниягъа бёлюнсе да Кюн саулай,
Джер юсюнде джюрюгенчад джаяулай.

* * *

Кюн башына кёб табса да эркилик,
Хар адамгъа излегенчад игилик.

* * *

Джюрек кюнсюз туруучуду бек джарсый,
Кюн кесине джылыуу бла табханд сый.

ДЖАННЫ ЮСЮНДЕН ЭКИТИЗГИНЛЕ

* * *

Джер юсюнде джокъду джандан багъалы,
Джер насыблыд, ол адамда болгъанлы.

* * *

Сан — кюбюрчек, джан а — анда чий алтын,
Неге тёзмед ма ол джашау амалтын.

* * *

Джанды дейме мийик чархы заманны,
Джулдузлагъа джетдиреди ол аны...

* * *

Сандан джандан, алгъын къайсы хорланыр?
Джан учханлай... ёксюз кибики сан къалыр...

* * *

Сабий тууса, «Бир джан тууду» — дейбиз биз,
Джаннга алгъын кетиб бизни эсибиз.

* * *

Бирде джан да тагъылады тамакъгъа.
Джан — тѣш эсе, къайгъы ушайд токъмакъгъа...

* * *

Сѣлешебиз: «Джаным къурман болсун» — деб,
Джаныбызны игиликге биз теджеб.

* * *

Джанды бизни этиб тургъан келбетли...
Бизден чыкъса... ол боллукъду не бетли?

* * *

Биз айтабыз бирде: «Джаным, кѣзюм» — деб,
Къалам учда джаннга ушайд мерекѣб.

* * *

«Сен джанымы къыйырыса» — дейсе сен,
Къыйырын да табалмазма ёлсем мен.

* * *

Джан джангызды багъалатыб турурча,
Ол да бизни, биз да аны къорурча.

* * *

Хар неден да башхад джанны оюму,
Джер джашаудан болмаз ючюн тоюму.

* * *

Тикни чыгъа, биз этебиз джан солуу,
Ачыу олду джандан джанга джетсе уу.

* * *

Игилеге джандан юлюш эте бил,
Аманладан заманында кете бил.

* * *

Кийиздеча, оюулуду менде джан..
Акъсылына хар къуру да сен алджан.

* * *

Барды айтыу: «Ташха ол джан салды»,—деб,
Сандан иги джокъду джерде джаннга кеб.

ТҒРТТИЗГИНЛЕ

* * *

Джашау деген багъалыды билгеннге,
Аны сыйлаб анга эсин бёлгеннге,
Къууаныб да этмей уллу кёллюлюк.
Къыйналыб да аны къачын кёргеннге.

* * *

Къартны сыйла джолда бара тюбесенг,
Ма сеннге да къартлыкъ келир узаймай,
Ёлгенни уа табалама бирда сен,
Ёлюм турад ма сенден да кёз алмай.

* * *

Ненча тюрлю ахырзаман ётгенди,
Ала бла да ненча инсан кетгенди.
Мен билгенден барыны да аманы,
Хар джюрекни энчи ахырзаманы.

* * *

Кеселекге уу береди джыланга,
Аны ючюн сукъланмадыкъ биз анга.
Бир-бирине уу бергенден адамла
Уу къошулуб баргъанчады заманга.

* * *

Бизни сакълайд ахыратны джагъасы
Джашауну уа нечик кёбдю багъасы.
Джаш эсе да Джер, Джулдуздан, Кюнден да
Кёбню кёрюб, кёбчад аны джарасы.

ХАУАНЫ ЮСЮНДЕН

* * *

Эртденгиде солуй таза хауаны,
Хар неден да багъалатдыкъ биз аны.
Дуняя кеси кюл къошунга ушаред,
Джарыкъ хауа сакъламаса заманны.

* * *

Кюпсе келед узакъ джолну къоратыб,
Боз терини ол алады джаратыб.
Алтынланы ёрге ата келсе да,
Бир тылпыуну алалырма ол сатыб.

* * *

Тюрленеди дуняяны дуняясы,
Джер-джеринде болуб аны джарасы.
Мен билгенден джюрегине кёре да
Тюрленеди хар адамны хауасы.

ТЁРТТИЗГИН УШАКЪЛА

* * *

Кийик айтды къаягъа: «Зынырдайса сен,
Къачыраса баламы дауурла этсенг».
Къая айтды: «Бошуна сагъайтмам сени,
Уучу алыр ышаннга билдирмесем мен».

* * *

Къаргъа айтды булбулгъа: «Емюрюнг джырлаб
Сен тураса джырынгы кимлеге джораб?»
Булбул айтды: «Сен неге джарайса бир айт?
Мен а джыр бла турама джериме джараб».

* * *

Юй оджакъгъа ашыгъыш къонду бир къаргъа,
Ёзге тютюн чыкъды да тыйды терк таргъа.
Тютюн айтды: «Джангылдынг ёлюм келечи,
Бюгюн киши тюшмегенд бизден къабыргъа».

* * *

Джылан джерге сёлешди: «Ма саулай элни
Менми болдум джауу да, суймейди мени».
Джер а айтды: «Билинсе уулу боллугъунг,
Эшигими джабыб да иймезем сени».

* * *

Мен—чын аякъ, ол а—къошун, борчубуз бизни:
Къууанчда да, бушууда да сыйларгъа сизни...
Сыныб къалгъан ашхыды тёнгерев ташха,
Бизни суугъа ургъандан къолу бетсизни.

* * *

Айютырнакъ агъачха сёлешди къайын:
«Сенден сабла этелле келиб джыл сайын».
Хуртда терек сёлешди саргъалыб, онгуб;
«Мен болмазем къамчи саб мадарым болуб».

* * *

Топракъ айтды кюрекге: «Аяусузса иск?
Джетгенчады ёзекге хар ургъанынг бек».
Кюрек айтды топракъгъа: «Сен анга къууан,
Сени бюгюн къазмады бушуулу кюрек».

* * *

Къабан айтды айюге: «Сенсе меннге джау,
Амал болуб чегетде сени къоймам сау».
Айю айтды: «Экибиз тутарча джаулукъ,
Бизге чурум ачамыд биз джашагъан тау».

* * *

Къаргъа таба чайкъалыб сёлешди тенгиз:
«Сизде къайгъы бир кёбдю, кёбдю керексиз,
Бир-биринге кёкледе болгъанлыкъгъа джакъ,
Джерде багуш къайгъылы болуучансыз сиз».

* * *

Нарат айтды нызыгъа: «Бу джел керексиз
Бизни уруб къоймайды, юйсюз, несиз».
Нызы айтды: «Къутуруб башлагъанлай ол,
Башыбызны салабыз башыбызгъа биз».

* * *

Чолпан айгъа сёлешди: «Танг ала чыгъыб
Мен эслейме гокканы тургъанын чагъыб».
Ай а берди джууабын: «Бек сыйлыбыз биз,
Башлагъынчы джарыкъ Кюн шынкъартын
джагъыб».

* * *

Джурну эслеб, къаядан сорад джугьутур:
«Бир айтсанг а, сен неге джангыласа, джур?»
«Мен джангыла болурма, алай а адам
Бизден эсли болуб да джангылад ауур».

* * *

Бек шуулдаб, топракьгъа сѣлешди юрге:
«Бюгюн байрым кюнмюдю, огъесе гюрге?»
Топракь айтды: «Ёсюмюнг менденди сени,
Керекмиди кюн саны ёсерге ёрге».

* * *

Кешенеге сѣлешди къатында къая:
«Ненча чыбчыкъ салгъанды къойнума уя».
Джууаб беред кешене: «Сакълатад бизни
Джашау бла ёлюмню сайлагъан дуния».

* * *

Тамбла айтды бюгюннге: «Орнуму бош эт,
Сенден эсе, ма менде кѣбдю харакет».
Бюгюн айтды: «Мен тамбла кетерме озуб,
Сен а—бюгюн боллукъса, олду берекет».

* * *

Танг аязгъа сѣлешди озгъан джолоучу:
«Къайдад экен заманны къыйыры, учу».
Танг аяз а айтады: «Ёмюрде туумаз,
Заман деген кийикни тыярыкъ уучу».

* * *

Къамиш сорду сипиге: «Джарайса неге?
Мен а джараб къалама джатмагъа, юйге.
Мадар болса, итликни тюерем сыртын,
Джюню кирик титерем джайыб да чийге».

* * *

Гокка айтды аязгъа: «Сен мени булджут,
Джылы эсенг, этеме мен сенден умут,
Ешюнюю ачаргъа хазырма сеннге,
Меннге кирик бир затха сен болмазча джут».

* * *

Балий айтды шапталгъа: «Сен шаптал терек,
Көгетлеринг бишиб да саргъалгъанса бек.
Бишген көгет ёч тюдю кёбге чыдаргъа,
Аны сакълаб турады тюбюнден челек».

* * *

Бушуу айтды къууанчха: «Сау дуняа тенгиз,
Къуругъунчу турлукъбуз дуняада биз».
Къууанч айтды: «Кесича барады заман,
Юлеширге чабсакъ да аны экибиз».

* * *

Тюзде будай джоппугъа сёлешди къундуз:
«Кёрмегенме мен сени болуб татыусуз».
Будай айтды: «Сенсиз да кёбдю излеген,
Менсиз хар не болгъанчад дуняада учуз».

* * *

Гелеу хансха сѣлешед акъ кѡайын терек:
«Мени джашлыкъ мынчагъым юзюлгенди нек?»
Гелеу айтад: «Быллай бир ёкюнмечин сен,
Исси кюнде сен кѣбге джайгъанса этек...»

* * *

Хойнух айтад къамчиге: «Этгенча бир иш,
Сен бюгюню аласа сыртымдан кѡайиш».
Къамчи айтды: «Мен бузда сынайма сени,
Сени былай бурмазед сир ёсген къамиш».

* * *

Суудан чыкъды тышына джууунуб бир кѡыз,
Джаланады толкъун бла андан кѡалгъан ыз.
Ол ариуну ызындан сѣлешди толкъун:
«Мени алгъа чабыуум сеннгечад джангыз».

* * *

Баш кюн айтды ыйыхха: «Менден багъалы
Джокъду, менме хар келлик ыйыкъны аллы».
Ыйых айтды: «Джазыугъа барыбыз да бир,
Ол этерге башласа бизни кѡайгъылы».

* * *

Гокка айтды шоркъагъа: «Кесек сабыр бол,
Сени меннге тюбетди кѡыйылашыб джол».
Шоркъа айтды: «Мен сеннге джетелмез эдим,
Мени сеннге иймесе сени суйген кѡол».

КЕЧГЮНЧЮЛЮК

Кече шошду, шыбырдайды кьуру джел...
Кече шошду, тамбласын а билмейд эл...

Суу билмейди джансыз джерде агъарын,
Терек билмейд джазда ёксюз чагъарын.

От билмейди ёчюлюб да кьаллыгъын,
Заман билмейд тамбла кьайры барлыгъын...

Сын таш билмейд босагъада турлугъун,
Бир зат билмейд тамбла не зат боллугъун.

Тау элlege келиб мурдар сюрюуле,
Джаш, кьарт демей ала барын сюрдюле.

Топракъ башлы юйле салкъын алдыла,
Башларын а кючледиле кьауданла.

Къаладыла таула бизге тарала,
Ызыбыздан кьарайдыла кьарала...

Минги тауну тыгъылгъанды джылары...
Тыяр эди бизни, болса кьоллары.

Къобан суу да барад бизни ашыра,
Джыламулгъун джагъасына джашыра.

Джолубуз а болуб бизни бек узакъ...
Ашыргъанча баш силкеди бир бусакъ...

Бир ана уа кьолгъа алыб сабийин,
Ол сылайды аны сууукъ кийимин...

Эмчек салыб кёргенликге мадар джокъ,
Тюзде къалыб ёлгенликге, къадар джокъ..

Джылар кибиб Шимал бла Къыбыла,
Анасына къатыб къарайд ол бала..

Биз кетгенлей сюрюлдюле къабырла,
Мугур болуб тартыдыла тыбырла.

Джанлы, гуду малыбызны чачдыла,
Хазнабызны башын итле ачдыла.

Кюн ортада Кюннге къарар орнуна,
Биз къарадыкъ сал агъачны джолуна.

Ары-бери къарасанг да, къуру тюз,
Ёлген ёлед, замансызлай, кёзюсюз.

Миллетиме къара джолла джетдиле,
Кёбле джолну кёлтюралмай кетдиле.

Мурдар итле къум тюзлеге элтдиле,
Къойларымы тауда кимле кютдюле?

Эминаны тогъуз къатын сынай да,
Арыгъанбыз ёлгенлени санай да.

Биз ёлебиз кесмей къама, тиймей окъ,
Толу абдез алыргъа да суу да джокъ.

Сын таш орнун алад тую чыгъанакъ,
Кёзде къатад ёксюз сабий, къагъанакъ.

Бош бешикле къумлу джелден тебреле,
Къум тебеле болуб къабыр тебеле,

Кёчедиле ургъан джелге тезалмай,
Елген ёлед ёлгенинден кёз алмай,

Бир къабындан джарлы къалад къарылыб,
Башха ёлед отоууна таралыб.

Башха джуртха ёлюргеми келгенбиз,
Джаханимни биз былайда кёргенбиз.

Джаханимни, Аллах, бизден кери эт,
Киши джуртдан излемейбиз биз джандет.

Мен кечеде аллай тюшле кёреме:
Алгъын кибиК Къобаныма энеме.

Къарт аккамы таурухуна тынгылай,
Ай да таудан алгъын кибиК джылтырай...

Тал терек а салкъынына чакъыра,
Къой, къозу да юзгереди макъыра...

Джугъутур да къаладан тик къарай,
Секиртмеде къобан чабакъ къалтырай...

Кече тюше мен Кавказгъа барама,
Уянганлай биягъынлай къалама.

Джарсыуубуз джети кёкге джетеди,
Джерни тогъуз къатына да элтеди.

Джан джаулукъну къысалмайма белиме,
Тансыкъ болуб Къарачайда элиме.

Буйрукъ болуб ызыбызгъа къайтханбыз,
Тарыгъуну ташха, таугъа айтханбыз,

Къайтыб келиб тыбырлагъа киргенбиз,
Бир джашауда эки кере ёлгенбиз

Дуня бюгюн тургъанлыкъгъа джылтыраб,
Джюрек турад алгъын кибиб къалтыраб...

Къум тюзледе къалгъанд мени эгечим,
Ол заманнга салалмазча мен кечим...

Тюшюме да келмейд ёлюб ол эртде,
Аны джаны учханчады чегетде...

Ол сабийге болгъан эди сегиз джыл,
Дуня джарыкъ болгъанлыкъгъа, азды
джыр...

Эсге тюшсе тюзде къырылгъан миллетим,
Барды мени бир джылагъан адетим.

Миллетими ёлгенлерин ким төлер,
Ала ючюн джыламукъла ким төгер.

Энди бизде алгъын кибиб мал да кёб,
Алгъын кибиб кёгюбюз да чууакъ, кёк.

Ма алай а кёбдю джетишмеген зат:
Алгъын кибиб къум тюзледе кюн кызад...

Тансыкъдыла бери анда ёлгенле,
Джуртларына ёмюрлюкге ёгеле.

Тау джуртларын бизни кибиб суйгенле.
Къара иште, тюзде къара кюйгенле.

Бу азабны бизге берген фыргъауун,
Бизни кирик билсе аны татыуун,

Сарнар эди хуна ташха олтуруб,
Таулагъа уа баш урур эд ол туруб...

Бир ёмюр да салмаз анга кечмеклик,
Джерден, Кёкден ол табалмаз суюмеклик.

Мурдар къауум муратына джетелмез,
Джокъду адет, бютеулей а халкъ ёлмез.

Къум тюзледе ачдан ёлген къарт ючюн,
Тауда худжу къалгъан ёгюз, ат ючюн,

Къаялада ёксюз къалгъан къуш ючюн,
Тыбырланы сууукъ этген къыш ючюн,

Уруш тюзде джанын кёмген джаш ючюн,
Босагъада тилсиз къалгъан таш ючюн,

Къышлыкъллада чалынмагъан ханс ючюн,
Арбазлада урулмагъан харс ючюн,

Ахлыуумдан меннге къалгъан къан ючюн,
Бар тёнгекден айырылгъан джан ючюн,

Онтёрт джылны къаран къалгъан джер
ючюн,
Джюрегими тараб тургъан джел ючюн,

Мурдарлагъа этеме джюз-минг прият,
Юсюне да къошуб аны минг налат...

АГЪАЧ ЧАБЫРЛА

Итлерим а, ачы-ачы юрдюле,
Нарт элиме къанлы джаула кирдиле,
Джалан аякъ этиб мени сюрдюле,
Эзеу болуб къамчиле бла тюйдюле.
Бир башыма минг азабла джетдиле,
Аягыма агъач чабыр этдиле...
Инчигими тѣнггекле бла буудула,
Малымы да къоймадыла, къуудула,
Къарт анамы бош тыбырда къойдула,
Отоууму отоусузла ойдула,
Къан ырхынла балагымы алдыла,
Сабий-сюбюй менден джылай къалдыла,
Къолларымы бугъоула бла такъдыла,
Суула джылаб эниш-эниш саркъдыла...
Джау аскер бла барама да узайя,
Кѣзде къалад тубан басхан таш, къая.
Джау мыртазакъ туракълады артына,
Толу ие болуб тургъан антына,
Къара джерге намазлыгъын джайгъанлай,
Келдим анга къарыууму джыйгъанлай,
Эрлей аны мен тубюме басханем,
Тюз сыртындан къара джерге къысханем,
Эрнин юзюб бир джанына атханем,
Ол заманда къурч темирча къатханем,
Бети кетиб тюз артына олтурду,
Кѣлегими къызыл къандан толтурду...
Къалды менден келелмейин эсине,
Мен а кетдим лагъым излей кесиме...
Ташны туюе тѣнгеклени ууатдым,
Сууну эслеб олсагъатлай джан атдым,
Сууну эслеб мен джанымы атханем,
Джан сакълай да теренине батханем,

Кирген эдим джетиб кьууш терекге,
Шыбыла уруб, башы кетген терекге,
Тюшюб эди андан кьара кёлекге...
Мени излей, кире тамам тьююшге,
Бара элле джаула ёрге, энишге,
Ол амалны мен башыма табханем,
Сау кечени суу джанында джатханем,
Сау кечени суу тьюбюнде букьганем,
Эртденликде узакь джолда болганем,
Бара-барыб бир тау элге келгенем,
Джау аскерден анда белек кёргенем,
Сагьыш этмей, кьыйыр юйге киргенем,
Тахса бермей, мен тахсаны билгенем,
Бир тиширыу от аллында тура эд,
Кьара джюнден кьара халы бура эд,
Ол тиширыу Кьарачайдан узакь эд,
Баргьан джери анга тамам тузакь эд,
Айтхан эди джол узакьды, кечеди,
Джауунг сени бусагьатда кёчеди...
Мени эрим джауларынгы бириди,
Кьача билген тириледен тириди,
Аскер кетсе таша джол бла кетерсе
Аллах айтса Учкуланнга джетерсе,
Тауларына менден салам берирсе,
Кьобанына толу тансыкь ёлюрсе,
Сен ёлсенг да, тауларынгда ёлюрсе...
Кьонакьбайым меннге азыкь бергенед,
Мени Кьобан болгьанымы билгенед,
Азыкь алыб кьонакьбайдан кетгенем,
Тау кьушла бла аны мен тенг этгенем...
Учкуланнга джетген эдим танг ата,
Мен юйюме келген эдим джан ата,
Кёлеккем а менден алгьын джетгенед,
Босагьамы баш ташына ётгенед...
Кьулачымы кердим джакьсыз юйюме,

Къулакъ саядым апам этген кюююме...
Джулдуз джарыкъ джетмегенча фатаргъа,
Мен кесими санагъанем факъыргъа,
Эшик къакъдым тауусулуб чыдамым.
«Къобанмыса» — деди, мени адамым...
Меннге тилек этгенд къызым Кючлюхан,
Джесирликге алалмады мени хан.
Схатымы уа берген элле бек эртде,
Джау къолундан ёлгенди деб чегетде...
Джашай бара бир кюнлени биринде,
Тюбегенем бир адамгъа тёбенде,
Ол адам а меннге джити къарай эд,
Бир ишексиз сагъынаед, сынаед,
Дууа кибик къашыгъы бла бойнунда,
Сирелиб да тамам базар къойнунда...
Тамагъындан ашы тюшмей къарыла,
Эки кёзю мени таба арала,
Тамагъындан ашы тюшмей къарылды,
Мени Къобан болгъанымы таныды...
Мен болгъанча эртде джуртсуз эм элсиз —
Тура эди ол а болуб эринсиз...
Ийнакъ берди, къучакълады, джарыды,
Таш джюреги джумушады, джарылды,
Залимлени мен бириме дей эди,
Джуртум ючюн мен а андан деу эдим...
Энди бизде мал сюрген да, джау да джокъ,
Таш артындан чырдылагъа тиймейд окъ,
Инчигимден байляууму тешгенме,
Мен тариххе джигитлик бла тюшгенме,
Учуланда Аджи улу Къобанма,
Келген джаугъа къара къобхан къобанма...
Ийнанганнга хапарымча болгъанма,
Сен керексиз сагъышлагъа булгъанма.

БАШЛАРЫ

Дуня	3
Кече бла Кюн	4
Тёрт зат	4
Тёбеле	5
Аллахны саугъасы	6
Сокъурану	6
Джууукъгъа	8
Мюрзеу	8
Ёмюрлюк	9
Кимни?	10
Джашай бил	11
Джулдузла джаныб	11
Джазыугъа	12
Чегетде	13
Тал терек	13
Акъыл	14
Джашауда да	15
Кечегнде	15
Тюшде	16
Энтда юч тизгин	16
Дуняны ичинде	16
Тейри эшик	17
Къарачайны Къадау ташы	17
Сиз, Джигитле	18
Аскерчи тенгиме	18
Шиндик	19
Тил	20
Ким?	20

Тау джугъутур	21
Тиширыугъа	21
Санга	22
Юлешеме	23
Кече арасы	24
Сен кетгенде	24
Сенде кёзле	25
Джюрегинг	26
Эсенлик	26
Къол аязынг	27
Кюн келир	28
Джууаблыма мен	28
Илешу	29
Джукъусуз джел	30
Сени джюрегинг	30
Джюрегимсе сен	31
Сени ийнагъынг	32
Къулач керирме	32
Сендеги сыфат	33
Сюйюб	34
Татлы кёрюндюнг	34
Ариуса сен	35
Тыялмам	36
Сюйгенме да	36
Ашхамда	37
Ёмюрлюкню	38
Сеннге табынама	38
Сендеги кирпичле	39
Кёбге кёрюнюр	40
Биргеме	40
Барды	41
Сенден	41
Сенсиз	42
Сюедиле	43
Ай джарыкъ	43
Дууа такъ	44
Себгил	44
Кёлюм	45
Атынгы	45
Сонетле	46
Сегизтизгинле	48
Назму тилде хапарла	51
Экитизгин назмула	54

<i>Кёкге экитизгинле</i>	89
<i>Кюннге экитизгинле</i>	90
<i>Джанны юсюнден экитизгинле</i>	90
<i>Тёрттизгинле</i>	93
<i>Хауаны юсюнден</i>	94
<i>Тёрттизгин ушакъла</i>	94
<i>Кёчгюнчюлюк</i>	100
<i>Агъач чабырла</i>	105

Батчаев Башир Османович

ЗВЕЗДА БЛАГОВЕСТИЯ

СТИХИ

На карачаевском языке

Редактор *М. М. Кубанов*
Художник *У. К.-Г. Мижев*
Художественный редактор *В. В. Сиротина*
Технический редактор *Г. М. Хомякова*
Корректор *Н. С. Салгагарова*

Сдано в набор 23.04.98.

Подписано к печати 30.06.98.

Формат 70×84¹/₃₂. Бумага офсетная.

Гарнитура «Литературная». Печать высокая.
Усл. печ. л. 3,8. Усл. кр.-отт. 4. Уч.-изд. л. 3,8.
Тираж 1000. Заказ № 1531. С. 8.

Карачаево-Черкесское государственное
республиканское книжное издательство.

357100, г. Черкесск,

пл. Кирова, 23, Дом печати.

Карачаево-Черкесское ОАО «Полиграфист».
357100, г. Черкесск, ул. Первомайская, 47.
Лицензия 040035 от 14.06.94.

Б 28

Батчаев Б. О. «Звезда благовестия». Карачаево-Черкесское госуд. респуб. книжное издательство, 1998—112 с.

ISBN 5—7289—0148—4.

В сборник вошли стихотворения, написанные автором за последние годы.

Верность долгу, чистота души, человеческие проблемы бытия, любовь к Родине, родному краю — стержневая тема произведений, вошедших в книгу. Они подкупают тонким психологизмом, высокой гражданской ответственностью и национальным калоритом.

84 (2 Рос-Кара) 6—5

Б 4702690200 — 8
9 П1(03) — 98 8—98